

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

(2ο εξ αποστάσεως μάθημα)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Παιδιά, καλησπέρα σας!

Με το νέο, δεύτερο στη σειρά έγγραφο συνεχίζω την ανάλυση του αριστουργηματικού διηγήματος του **Κωνσταντίνου Θεοτόκη** *Η Τιμή και το Χρήμα* αναλύοντας το **Β' απόσπασμα** που έχει τον τίτλο *Στην Ταβέρνα του Τραγούδη*.

Πριν θυμίσω κάποια πολύ βασικά από το α' απόσπασμα - για να συνδέσω με αυτό και να μεταβώ στην ανάλυση του β' αποσπάσματος - θα ήθελα να τονίσω **δύο βασικά πράγματα** που παρέλειψα να αναφέρω στο πρώτο μάθημα και τα οποία πρέπει να αναφέρω εδώ, κρίνοντας ότι θα συμβάλουν στην πληρέστερη κατανόηση του κειμένου.

1) Το διήγημα του Θεοτόκη αποτελεί μία αριστουργηματική **τοιχογραφία** της **Κερκυραϊκής και Ελληνικής κοινωνίας των τελών του 19 ου αιώνα**: **απεικονίζει**, δηλαδή, με τρόπο μοναδικό τις **κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της κοινωνίας της εποχής**, αλλά και αποτυπώνει **τη νοοτροπία, τα ήθη, τις αντιλήψεις και τον πνευματικό ορίζοντα** των ανθρώπων της Κερκυραϊκής κοινωνίας. Με το συγκεκριμένο διήγημα ο Θεοτόκης δίνει έναν πολύ χαρακτηριστικό δείγμα αυτού που στη λογοτεχνία είναι γνωστό ως **ρεαλιστικό μυθιστόρημα ηθογραφικού χαρακτήρα**, δηλαδή **μυθιστόρημα που εκφράζει όσο πιο πιστά (ρεαλιστικά) γίνεται την κοινωνική πραγματικότητα και τα ήθη- νοοτροπίες της ανθρώπων της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου**. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Θεοτόκης παρουσιάζει στο διήγημά του τα πρόσωπα να μιλούν στην **Κερκυραϊκή διάλεκτο**: κύριο μέλημα του Θεοτόκη είναι να δώσει, όπως ειπώθηκε μία πιστή περιγραφή- απεικόνιση της κοινωνίας της εποχής του και αυτή του η προσπάθεια τον κάνει να χρησιμοποιεί το γλωσσικό ιδίωμα των ανθρώπων της εποχής.

2) Το ενδιαφέρον του Θεοτόκη για την κοινωνία της πατρίδας του και η προσπάθεια του να την απεικονίσει όσο πιο πιστά γίνεται δεν είναι διόλου τυχαίο: σχετίζεται τόσο με την **προσωπική διαδρομή του συγγραφέα** όσο και με τις **κοινωνικο- πολιτικές ιδέες** στις οποίες ο ίδιος πίστευε και

οι οποίες άσκησαν έντονη επίδραση στο συγγραφικό- λογοτεχνικό του έργο: άνθρωπος με σπάνια και απίστευτα πλούσια μόρφωση, με σπουδές στην Ευρώπη και ειδικά στη Γερμανία, ο Θεοτόκης αφομοίωσε όλα τα πνευματικά ρεύματα της Ευρωπαϊκής λογοτεχνίας και ασπάστηκε τις **σοσιαλιστικές πολιτικές ιδέες** που την εποχή εκείνη γνώριζαν έντονη ανοδική πορεία και επηρέαζαν το Ευρωπαϊκό εργατικό κίνημα. Στην *Τιμή και το Χρήμα* ο Θεοτόκης κάνει μία απόπειρα να εφαρμόσει τις **πολιτικές (σοσιαλιστικές) και λογοτεχνικές του αντιλήψεις** φιλοτεχνώντας μία **τοιχογραφία της κοινωνίας** της εποχής του: κεντρικές έννοιες της σοσιαλιστικής ιδεολογίας, όπως η **κριτική του χρήματος και του θεσμού της ιδιοκτησίας**, η επιζήμια επίδραση τους (χρήματος και ιδιοκτησίας) στη νοοτροπία των ανθρώπων, η **εμπορευματοποίηση των πάντων** ως συνέπεια της κυριαρχίας του χρήματος, η καταγγελία των κοινωνικών ανισοτήτων και της δυστυχίας των φτωχών , η απόπειρα της πολιτικής εξουσίας να ελέγξει και να υποτάξει τους απλούς και φτωχούς ανθρώπους μέσω του **ρουσφετιού, του πελατειακού συστήματος**, η αρνητική επιρροή μίας **υποκριτικής και καταπιεστικής ηθικής** στη ζωή των ανθρώπων και ειδικά στη ζωή των πιο αδύναμων από αυτούς (των **γυναικών και των φτωχών**) όλα αυτά είναι θέματα που κατέχουν μία σημαντική θέση μέσα στην *Τιμή και το Χρήμα* και πρέπει κάποιος να τα έχει υπόψη του για να κατανοήσει σε βάθος το μοναδικό αυτό διήγημα. Ένα διήγημα που παρά το γεγονός ότι η υπόθεσή του λαμβάνει χώρα στον Ελλαδικό χώρο και απεικονίζει πτυχές και αντιλήψεις της τότε Ελληνικής κοινωνίας, είναι *ό,τι πιο Ευρωπαϊκό έχει να παρουσιάσει η Ελληνική λογοτεχνία.*

Αυτά ήταν τα δύο βασικά σχόλια που θα ήθελα να κάνω εκτιμώντας ότι είναι σημαντικό να ειπωθούν σε αυτό το σημείο πριν διαβάσετε το 2^ο απόσπασμα του κειμένου .

Διαβάστε τώρα **πολύ προσεκτικά** το 2^ο απόσπασμα του διηγήματος, το κείμενο του οποίου σας το δίνω αμέσως πιο κάτω. Μετά το τέλος του κειμένου θα βρείτε **ερμηνευτικά σχόλια – παρατηρήσεις** σε **επιλεγμένα σημεία** του κειμένου: διαβάζοντας το κείμενο θα δείτε ότι κάποια σημεία του τα έχω υπογραμμίσει με **έντονα μαύρα γράμματα**: πρόκειται για σημεία του κειμένου που παρουσιάζουν ξεχωριστό ενδιαφέρον και τα οποία τα αναλύω περισσότερο στα **ερμηνευτικά σχόλια- παρατηρήσεις**, στο 3^ο μέρος

2.) ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 2 – ΚΕΙΜΕΝΟ

[Στην ταβέρνα του Τραγούδη]

Η ταβέρνα του Τραγούδη, η πιο ακουσμένη στο προάστιο για το καλό της το κρασί, είναι γεμάτη από ανθρώπους εργατικούς. Ο Αντρέας, μαζί με το θείο του Σπύρο και το φίλο του Αντώνη, βρίσκεται ανάμεσά τους. Ενώ πίνουν, συζητούν για τα πολιτικά και για τις εκλογές που πρόκειται να γίνουν. Ο Αντρέας τους καλεί να ψηφίσουν τον υπουργό που υποστηρίζει κι αυτός· μες στην ταβέρνα οι περισσότεροι φαίνεται να συμφωνούν, εκτός από έναν (1) :

«Και εδώ να τότε ψηφίσουμε» είπε ένας μάστορας που έπινε ορθός ένα κρασί, «τίποτα δεν κάνει. Για πες μου, τι θα κάμουμε οι άλλες οι επαρχίες. Εδώ ας τσου πάρει και τσ' οχτώ· η χωριατιά είναι μαζί του· αμή αλλού; Σας το δίνω γραφτό, η Κυβέρνηση είναι πεσμένη». Αντρέας.

«Το ξέρουμε» του αποκρίθηκε ο Αντρέας «που εσύ δεν ανήκεις στο κόμμα, γιατί δεν έφαες όσα ήθελες από την εργολαβία του θεάτρου· μα το χατίρι δε θα σου γένει».

Ο άλλος εκοίταξε ολόγυρά του, και αφού εκατάλαβε πως κανένας δεν ήταν με το μέρος του δεν απάντησε.

«Τι να σας πω», ξακολούθησε ο Αντρέας, μιλώντας χαμηλόφωνα στους συντρόφους του, «α γένει αυτό που κράζει τούτος ο κόρακας, τότε βέβαια δε μένει άλλο παρά η παντρεία. Σε δύο μήνες τα χρέγια (= τα χρέη) δε βγαίνουνε. Ε μπάρμπα, τα 'χει τα χίλια αυτή που λες;»

«Και περισσότερα» του αποκρίθηκε χαρούμενος. «Εγώ, μωρέ, σου τα καταφέρνω όπως θέλει ο Θεός· και θα με συχωράς μια μέρα, μωρέ παιδί».

«Μα έχει κάτι μάτια η άλλη!» είπε πάλι ο Αντρέας κουνώντας το κεφάλι του.

«Α! η Ρήνη του Τρίγκουλου, ε;» είπε ο Αντώνης πίνοντας μια γουλιά κρασί και χτυπώντας τα χείλη του.

«Μες στην καρδιά μπήγεται το βλέμμα τση. Και **ανάκουστη και αμελέτητη*** και δουλεύτρα. **Ω να 'μωνα ελεύτερος!»***

«Θα την έπαιρνα, μα τον Άγιο» είπε ο Αντρέας σηκώνοντας το καπέλο του, «μα τι να σου κάμω. Είναι βλέπεις τα όβολα. Για την οικογένεια τόσο δε θα μ' έγνοιαζε. Ως και οι αρχόντοι παίρνουνε τσι δούλες τσου και χειρότερες. Κάποιος δεν επήρε μία **δημόσια*** από το δρόμο, και τώρα κάνει και βίζιτες μαζί τση, κι αυτή πάει σ' όλα τ' αρχοντικά, και την έχει στα μεταξωτά ντυμένηνε; Εμέ, μπάρμπα, η Ρήνη, να ζεις, ντροπή δε θα μου 'φερνε».

«Πάρτηνε, Αντρέα» είπε ο Αντώνης· «αυτή είναι γυναίκα για το σπίτι σου».

«Τι του λες, μωρέ» είπε ο μπάρμπα· «αυτή για εμάς δεν είναι, δεν έχει παράδες! Εγώ του 'πα τι έχει να κάμει».

«Να τση 'δινε μοναχά η Επιστήμη **τα χίλια***, κι ήβλεπες!» είπε ο Αντώνης.

«Α δεν ήτανε» είπε ο Αντρέας «το σπίτι μου σ' αυτή την **περίληψη***, και τίποτα να μην είχε, παρά μονάχα ό,τι φορεί την καθημερινή, την έπαιρνα, γιατί έχει ξανθά

μαλλιά και κάτι μάτια!... και κοιτάζει τόσο αθώα, τόσο γλυκά! Τώρα το κατάλαβα που 'ναι όμορφη. Εγίνηκε μια κοπελάρα! **Εξεσπούρδισε*** με μίας. Ούτε η χώρα δεν έχει μίαν όμοιανε. Μα τι κάνουνε τα τάλαρα, ανάθεμά τα κι όπου τα ανάδειξε!»

«Το λες γιατί δεν έχεις» του 'πε πονηρά ο μπάρμπας σουφρώνοντας το μέτωπο. «Πάρε, μωρέ, αυτήνε που σου λέω εγώ, και βλέπεις α δεν τα βλοήσεις. Ζωή χαρισάμενη, μωρέ. Τάλαρα, μου λές; Αυτά είναι οι θεοί σε τούτην τη γης! Φάε, αγάπη, μωρέ!» Κι έκαμε με το χέρι του το βιολί απάνου στην κοιλιά του. «Μα ψηλά τη γούνα σου, Αντρέα, κοίταξε μη σου την κολλήσουνε, μωρέ, και δεν έχεις ξεμπερδεμούς. Μην παραπερνάς το καντούνι τση. Μου λένε, πως τση μιλείς κιόλας».

«Παιδούλα την εγνώρισα και να μη τση μιλώ; Γιατί;»

«Γιατί εγίνηκε γυναίκα», του αποκρίθηκε ο μπάρμπας με σοβαρό ύφος.

Στην ταβέρνα τώρα οι χωριάτες είχαν φύγει. Κι από ένα άλλο τραπέζι αντήχησε από πολλά στόματα ένα άλλο τραγούδι:

*Σαν απεθάνω θάψε με δω μέσα στην ταβέρνα
να με πατεί η ταβερναριά κι η κόρη που μ' εκέρνα.*

Στο τέλος του τραγουδιού όλη η ταβέρνα εγέλασε. Ο κόσμος είχε πληθύνει. Ο μικρός ξυπόλητος δούλος δεν επρόφτανε να πλένει τα ποτήρια, κάποιοι κρασισμένοι εφώναζαν περισσότερο. Και η κουβέντα ήταν γενικιά. Εμιλούσαν για τα καράβια, για τα παπύρια που έρχονταν φορτωμένα κάρβουνα και που εφόρτωναν τα λάδια του νησιού· εμιλούσαν για τα παζάρια του λαδιού που εκείνην τη χρονιά είχαν βασταχτεί ακριβά πολύ, για τα χρήματα που έμπαιναν στον τόπο· εμιλούσαν για τους φόρους που έβαζε η Κυβέρνηση, κάθε Κυβέρνηση, ετοιμάζοντας πόλεμο, για να στέλνει του τόπου τα πλούτη, τον ιδρο του εργάτη, σε ξένα πουγκιά, των πλούσιων της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Ιταλίας, και κάπου κάπου αντίσκοφτε την ομιλία ένα αρμονικό τραγούδι σαν τούτο:

*Κορίτσι δεν αγάπησα ποτέ με τον παρά μου
παρά με το τραγούδι μου και με τον **ταμπουρά*** μου.*

ανάκουστη κι αμελέτητη: που δεν ακούστηκε τ' όνομά της.

ελεύθερος: εννοεί από χρέη.

δημόσια: κοινή γυναίκα.

τα χίλια: εννοείται: τάλαρα.

περίληψη: κατάσταση, ανάγκη.

εξεσπούρδισε: ξεπετάχτηκε, μεγάλωσε.

ταμπουράς: λαϊκό μουσικό όργανο με χορδές.

3. ΣΧΟΛΙΑ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το 2^ο απόσπασμα από το εξαιρετικό διήγημα *Η Τιμή και το Χρήμα* του Κωνσταντίνου Θεοτόκη έχει τον τίτλο *Στην Ταβέρνα του Τραγούδη* είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους εξής δύο λόγους:

α) Μας αποκαλύπτει **τα συναισθήματα του Αντρέα για τη Ρήνη** αλλά και **το δίλημμα** στο οποίο βρίσκεται και το οποίο θα έχει πολύ σοβαρές συνέπειες για τις μετέπειτα επιλογές του και την εξέλιξη της υπόθεσης του διηγήματος,

β) Μας δίνει πολύτιμες **πληροφορίες για το κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο της κοινωνίας της εποχής** (της Κέρκυρας αλλά και της Ελλάδας στα τέλη του 19^{ου} αιώνα), μας δίνει μία **γέυση από το *Zeitgeist*, το Πνεύμα της Εποχής, την περιρρέουσα κοινωνική ατμόσφαιρα.**

Ειδικότερα αξίζει να επισημανθούν και να τονιστούν τα ακόλουθα σημεία:

- 1) **Χώρος- τόπος** του β' αποσπάσματος είναι η ταβέρνα του Τραγούδη, μία ταβέρνα της Κέρκυρας όπου συχνάζουν αρκετοί απλοί άνθρωποι, άνθρωποι του μόχθου και της εργασίας για να διασκεδάσουν και να χαλαρώσουν πίνοντας κρασί και συζητώντας για ποικίλα θέματα. Σε αυτήν την ταβέρνα βρίσκεται ο Αντρέας **μαζί με τον θείο του** και **έναν φίλο του**, τον Αντώνη . Αξίζει να προσέξετε στο εισαγωγικό κείμενο, πριν το κυρίως κείμενο, για ποιο **θέμα** συζητάνε οι παρέες στην ταβέρνα: μιλάνε για πολιτική, καθώς επίκεινται εκλογές.
- 2) Ο Αντρέας μάλιστα παρουσιάζεται να κάνει **«προεκλογική εκστρατεία»**: καλεί τον κόσμο να ψηφίσει εν ενεργεία Υπουργό- και έχει πολύ καλούς λόγους που το κάνει αυτό! Η ταβέρνα πρακτικά έχει μετατραπεί σε **χώρο πολιτικής αντιπαράθεσης**: ο Αντρέας υπερασπίζεται τον Υπουργό απέναντι σε έναν πελάτη της ταβέρνας που θεωρεί πως η κυβέρνηση πρόκειται να ηττηθεί στις εκλογές. Ο Αντρέας τον κατηγορεί πως επιτίθεται στην κυβέρνηση, γιατί *δεν ωφελήθηκε ο ίδιος ως μη μέλος του κυβερνώντος κόμματος από μία εργολαβία για την κατασκευή ενός θεάτρου!* Αλλά και ο Αντρέας υποστηρίζει την κυβέρνηση όχι επειδή πιστεύει σε αυτήν και συμφωνεί με την πολιτική της αλλά γιατί ελπίζει να **ωφεληθεί** από αυτήν: η φράση –*με έντονα μαύρα γράμματα-* « *αν γίνει αυτό που λέει αυτός ο κόρακας, άλλη λύση δε μένει από την παντρεία*» είναι άκρως αποκαλυπτική: δηλώνει ότι ο Αντρέας ελπίζει να ωφεληθεί από την κυβέρνηση, γιατί είναι σε άσχημη οικονομική κατάσταση και ψάχνει να βρει έναν τρόπο να την βελτιώσει!

Τι φανερώνει αυτή η αντιπαράθεση του Αντρέα με τον πελάτη της ταβέρνας; Ότι την εποχή εκείνη ανθούσε στην πολιτική ζωή το **πελατειακό σύστημα στην πολιτική, στις σχέσεις κομμάτων και**

κυβέρνησης με τους πολίτες- ψηφοφόρους, ανθεί το λεγόμενο «ρουσφέτι»: οι πολίτες ψήφισαν έναν κόμμα ή έναν πολιτικό με αντάλλαγμα μία διευκόλυνση που ο πολιτικός ή το κόμμα θα τους κάνει: κυρίως θέση εργασίας στο δημόσιο ή εργολαβία με σκοπό το κέρδος! Την εποχή, λοιπόν, του μυθιστορήματος ανθούν στην πολιτική **οι πελατειακές σχέσεις**, έναν πολύ διαδομένο φαινόμενο που κυριάρχησε και κυριαρχεί στην πολιτική ζωή του Ελλαδικού χώρου **μέχρι και σήμερα!**

- 3) Σημαντική η πληροφορία που παίρνουμε για την **οικονομική κατάσταση του Αντρέα**: έχει χρέη (Σε δύο μήνες τα χρέγια (= τα χρέη) δε βγαίνουνε”), είναι σε δύσκολη οικονομική κατάσταση και ψάχνει να βρει τρόπο να τα αποπληρώσει, να απαλλαγεί από αυτά! Ποιες λύσεις του προσφέρονται: είτε να επανεκλεγεί η κυβέρνηση – ώστε να τον διευκολύνει, όπως προκύπτει από το νόημα του κειμένου τα χρέη- είτε να παντρευτεί! (**“α γένει αυτό που κράζει τούτος ο κόρακας, τότε βέβαια δε μένει άλλο παρά η παντρεία”**)
- 4) Και γιατί ο γάμος είναι λύση στο οικονομικό πρόβλημα του Αντρέα; Με δεδομένο ότι στο τέλος θα δοθεί **άσκηση ως προς αυτό**, δεν θα κάνω εδώ περισσότερα σχόλια: υπάρχει φράση του κειμένου που φανερώνει γιατί *ο Αντρέας βλέπει το γάμο ως λύση- σωτηρία στα οικονομικά του προβλήματα*.
- 5) Και μίας και περί γάμου ο λόγος, δεν αργούμε να μάθουμε ποια **θα ήθελε να παντρευτεί ο Αντρέας**: τη Ρήνη του Τρίγκουλου, την κόρη της Σιώρας Επιστήμης, την οποία την είδε για πρώτη φορά στο σπίτι, όταν έδωσε στην Σιώρα Επιστήμη το τσουβάλι με τα λαθραία εμπορεύματα για να γλυτώσει από του χωροφύλακες! Είναι φανερό από φράσεις του κειμένου, την ώρα της συζήτησης με το θείο του και τον φίλο του, τον Αντώνη πως ο Αντρέας είναι ερωτευμένος με την Ρήνη και θέλει να την παντρευτεί, εξάλλου το λέει ρητά ο ίδιος (*«Α δεν ήτανε» είπε ο Αντρέας «το σπίτι μου σ' αυτή την **περίληψη***, και τίποτα να μην είχε, παρά μονάχα ό,τι φορεί την καθημερινή, την έπαιρνα, γιατί έχει ξανθά μαλλιά και κάτι μάτια!... και κοιτάζει τόσο αθώα, τόσο γλυκά.»*)

Παρόλα αυτά, ο Αντρέας νιώθει ότι δεν μπορεί να παντρευτεί αυτήν που θα ήθελε, τη Ρήνη. Όχι γιατί η οικογένεια της δεν είναι από τις πιο φημισμένες και επειδή ο πατέρας της είναι μεθύστακας. Ο λόγος είναι άλλος, το φανερώνει η φράση η ακόλουθη: *Μα τι κάνουνε τα τάλαρα, ανάθεμά τα κι όπου τα ανάδειξε!*»

- 6) Και του Αντρέα του προσφέρεται μία άλλη **εναλλακτική λύση**: να παντρευτεί μία άλλη γυναίκα, η οποία μπορεί να μην είναι όμορφη σαν την Ρήνη αλλά έχει άλλα πλεονεκτήματα. Αυτά τα πλεονεκτήματα του τα τονίζει ο Θεός του παροτρύνοντας τον να παντρευτεί αυτήν την άλλη: *«Πάρε, μωρέ, αυτήνε που σου λέω εγώ, και βλέπεις α δεν τα βλοήσεις. Ζωή χαρισάμενη, μωρέ. Τάλαρα, μου λές; Αυτά είναι οι θεοί σε τούτην τη γης! Φάε, αγάπη, μωρέ!»* Τον συμβουλεύει μάλιστα να

σταματήσει να περνάει από το σπίτι της Ρήνης για να μην την βλέπει και να μην ξετρελαθεί από αυτήν!

Είναι, κατόπιν τούτο, φανερό ότι ο Αντρέας βρίσκεται πρακτικά ενώπιων ενός **διλήμματος** που έχει τη ρίζα του στην *κακή οικονομική κατάσταση της οικογένειάς του, στα χρέη με τα οποία είναι ο ίδιος φορτωμένος!* Δε γίνεται **και** να απαλλαχτεί από αυτά τα χρέη **και** να παντρευτεί τη Ρήνη, την αγαπημένη της καρδιάς του; Φαίνεται πως υπάρχει τρόπος να το πετύχει αυτό: Αξίζει να προσέξετε την παρακάτω φράση την οποία την λέει ο φίλος του ο Αντώνης ο οποίος τον παροτρύνει να παντρευτεί τη Ρήνη: *«Να τση 'δινε μοναχά η Επιστήμη τα χίλια*», κι ήβλεπες!*» *είπε ο Αντώνης.* Η φράση αυτή αξίζει να προσεχθεί, γιατί θα παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη συνέχεια της υπόθεσης του έργου. Προς την πραγματοποίηση αυτής της λύσης θα προσανατολιστεί ο Αντρέας, αλλά τα πράγματα δεν θα είναι καθόλου εύκολα, όπως σύντομα θα φανεί.

- 7) Η σκηνή στην ταβέρνα του τραγούδι τελειώνει με μία παράγραφο στην οποία ο συγγραφέας μας παρουσιάζει τους θαμώνες της ταβέρνας να συζητάνε για μία σειρά από **γεγονότα και πολιτικές και κοινωνικές καταστάσεις της εποχής**: παραθέτω αυτούσια την παράγραφο λόγω της σημασίας της και εξηγώ στη συνέχεια σε ποια συγκεκριμένα γεγονότα και καταστάσεις αναφέρονται:

«Εμιλούσαν για τα καράβια, για τα παπόρια που έρχονταν φορτωμένα κάρβουνα και που εφόρτωναν τα λάδια του νησιού· εμιλούσαν για τα παζάρια του λαδιού που εκείνην τη χρονιά είχαν βασταχτεί ακριβά πολύ, για τα χρήματα που έμπαιναν στον τόπο· εμιλούσαν για τους φόρους που έβαζε η Κυβέρνηση, κάθε Κυβέρνηση, ετοιμάζοντας πόλεμο, για να στέλνει του τόπου τα πλούτη, τον ιδρο του εργάτη, σε ξένα πουγκιά, των πλούσιων της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Ιταλίας [...]

Ποιες πολύ σημαντικές **κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές καταστάσεις** θίγονται στο παραπάνω απόσπασμα; Τις αναφέρω αναλυτικά:

α) Την **έντονη εμπορική οικονομική δραστηριότητα** που συνέβαινε την εποχή εκείνη στην Κέρκυρα και αφορούσε συγκεκριμένα αγαθά (λάδι,κάρβουνο)

β) Την **κερδοσκοπία και τα κερδοσκοπικά παιχνίδια** που γινόταν με την **τιμή του λαδιού**, που είχαν σαν αποτέλεσμα αυτή **να ανεβοκατεβαίνει** από χρονιά σε χρονιά, να έχει διαρκεί και **απρόβλεπτα скаμπανεβάσματα**. Αυτά τα скаμπανεβάσματα είχαν σαν αποτέλεσμα να εισρέουν, να μπαίνουν σημαντικά χρηματικά ποσά, δηλαδή κεφάλαια, στο νησί.

γ) Το ότι το εμπόριο με αγαθά ανθούσε, δε σήμαινε όμως ότι από αυτό το εμπόριο επωφελούνταν οι απλοί πολίτες και ότι υπήρχε πλούτος κι ευημερία στην Ελλάδα. Το αντίθετο: οι ωφελημένοι από την ανθηρή εμπορική δραστηριότητα δεν ήταν οι χώρα και οι πολίτες της αλλά οι **πλούσιοι κεφαλαιούχοι μεγάλων Δυτικοευρωπαϊκών χωρών**, τις οποίες ο συγγραφέας αναφέρει ονομαστικά. Ποια ήταν η αιτία της δυστυχίας των Ελλήνων πολιτών; *Η δυσβάστακτη φορολογία για πολεμικούς εξοπλισμούς και για την αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους της Ελλάδας σε τράπεζες του Εξωτερικού.* Τη δυσβάστακτη και οδυνηρή φορολογία επέβαλε η κεντρική κυβέρνηση της Ελλάδας. Για ποιο λόγο υπήρχε αυτή η τόσο βαριά φορολογία. Ο συγγραφέας το αναφέρει: οι δαπάνες για πολεμικούς εξοπλισμούς, για μία νέα πολεμική αναμέτρηση, αλλά και κάτι άλλο: ένα μεγάλο μέρος των φόρων που πλήρωναν οι φτωχοί πολίτες κατέληγαν στους πλούσιους ξένων Ευρωπαϊκών χωρών. Γιατί; *Γιατί, πάρα πολύ απλά, με τους φόρους η Ελληνική κυβέρνηση ξεπλήρωνε παλιά δάνεια που είχε πάρει από πλούσιους Ευρωπαίους τραπεζίτες και τα οποία τώρα τα ξεπλήρωνε με δυσβάσταχτους τόκους τους οποίους τους πλήρωνε επιβάλλοντας βαριά φορολογία στους Έλληνες πολίτες.* Πρόκειται, όπως, μπορείτε να καταλάβετε, για μία μορφή στυγνής εκμετάλλευσης μέσω μεταφοράς πλούτου από το Εσωτερικό στο Εξωτερικό: οι φτωχοί πολίτες δούλευαν σκληρά, φορολογούνταν βαριά και οι φόροι τους κατέληγαν σε πλούσιους Ευρωπαίους τραπεζίτες και κεφαλαιούχους που είχαν δανείσει παλιότερα στο Ελληνικό Κράτος με πολύ ευνοϊκούς για αυτούς τόκους!

Όλα αυτά τα πολύ σημαντικά **οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά φαινόμενα** θίγει ο Θεοτόκης σε μία μόλις παράγραφο, παρουσιάζοντας τους θαμώνες της ταβέρνας να συζητάνε για αυτά- την ώρα που πίνουν κρασί και τραγουδάνε! Μέσα σε μία μόλις παράγραφο ο συγγραφέας πετυχαίνει να μας δώσει ένα πλήρες αλλά σύντομο πορτρέτο της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης της Ελλάδας στο τέλος του 19^{ου} αιώνα.

Αυτά τα **ερμηνευτικά σχόλια** και τις **γενικές παρατηρήσεις** θα ήθελα να κάνω στο 2^ο αυτό απόσπασμα του κειμένου. Πιστεύω πως θα σας βοηθήσουν να το κατανοήσετε εις βάθος.

Έχοντας υπόψη σας όλα τα παραπάνω αλλά και τα όσα είπα στο εισαγωγικό σημείωμα θα σας παρακαλέσω να μου απαντήσετε **γραπτά** σε όλες τις **ακόλουθες τέσσερις ερωτήσεις** και να μου τις στείλετε όλες στην προσωπική μου διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: apapadopoulos58@yahoo.com

4. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ερώτηση 1: Στο απόσπασμα Η Ταβέρνα του Τραγούδι ο Αντρέας διαπληκτίζεται, καυγαδίζει με έναν άλλο πελάτη της ταβέρνας για την πολιτική και τις επικείμενες εκλογές. Για ποιο λόγο ακριβώς μαλώνουν; Ποιον υποστηρίζει ο Αντρέας και ποιον ο άλλος πελάτης και γιατί; Ποιο διαδεδομένο την εποχή εκείνη πολιτικό φαινόμενο θίγει ο μεταξύ τους καυγάς που συνεχίζει να υπάρχει μέχρι και σήμερα;

Ερώτηση 2: Σε κάποιο σημείο ο Αντρέας λέει πως, αν συμβεί αυτό που λέει ο πελάτης με τον οποίο μάλωσε για τα πολιτικά, δηλαδή πέσει η κυβέρνηση, τότε δεν έχει άλλο τρόπο να γλυτώσει από τα χρέη εκτός από την **παντρεία**, εκτός από την **γάμο**. Με **ποιο τρόπο** ο γάμος θα βοηθήσει τον Αντρέα **οικονομικά και γιατί**; Να **αιτιολογήσετε** την απάντησή σας με βάση τα όσα αναφέρει το κείμενο!

Ερώτηση 3: Με ποιο πολύ σοβαρό **δίλημμα** βρίσκεται αντιμέτωπος ο Αντρέας όπως φαίνεται από την κουβέντα που έχει με το θείο του και τον φίλο του, τον Αντώνη; Να το αναφέρετε και να το εξηγήσετε αναλυτικά!

Ερώτηση 4: Το διήγημα του Θεοτόκη θεωρείται **ρεαλιστική** (ακριβής, πιστή παραστατική) **τοιχογραφία της κοινωνίας και της πολιτικής και οικονομικής κατάστασης** της Ελλάδας της εποχής του (τέλη 19 ου αιώνα) . Πώς φαίνεται αυτό μέσα στο απόσπασμα *Η Ταβέρνα του Τραγούδι*; (*Ποιες πληροφορίες, δηλαδή, για την κοινωνική, οικονομική και πολιτική κατάσταση της Ελλάδας παίρνουμε μέσα από αυτό το απόσπασμα;*) Να **αιτιολογήσετε** την απάντησή σας αναφέροντας συγκεκριμένα σημεία μέσα στο κείμενο που το αποδεικνύουν!

Καλό σας βράδυ!

Ο καθηγητής σας